

Regelrådet skal bidra til mer verdiskapning

Regelrådet skal bidra til mer verdiskapning gjennom at unødvendige byrder ikke pålegges næringslivet. Siden saksarbeidet startet i juni 2016, har Regelrådet pekt på flere områder hvor beslutningsgrunnlaget for nytt og endret regelverk har vært mangelfullt.

Leder
Sandra Riise
Regelrådet
Hun var frem til 1. september 2016 administrerende direktør i Regnskap Norge

PhD i samfunnsøkonomi
Fredrik Hansen
Sekretariatsleder i Regelrådet

Rådgiver
Magnus Mühlbradt
Regelrådet

Et regelråd for næringslivet

Etableringen av Regelrådet har vært en del av regjeringens forenklingsarbeid, og et forsøk på å få forenklingperspektivet inn i lovprosessen så tidlig som mulig. Målet med Regelrådet er å sørge for at nytt eller endret regelverk ikke påfører næringslivet unødvendige byrder.

«Unødvendige byrder» kan forstås som regelverk som påfører næringslivet mer administrasjon og andre belastninger, men som ikke bidrar til å fremme reguleringsformålet, sett i et kost-nytteperspektiv.

Regelrådet skal tidlig inn i lovarbeidet ved å være aktive tidlig i høringsrunden. Når myndigheter sender ut høringsnotat om nye lover og forskrifter, skal Regelrådet gi konstruktiv feedback om hvorvidt beslutningsgrunnlaget er godt nok, og om lovforslaget er utformet for å gi lavest mulig kostnad for næringslivet. Videre skal rådet sørge for at departementer og direktorater som legger ut høringsnotater på høring, i tilstrekkelig grad har kartlagt konsekvensene som det nye regelverket vil ha for næringslivet.

Ifølge OECDs produktivitetsstatistikk er Norge et av de mest produktive landene i Europa. Deler av både privat og offentlig sektor har blitt betydelig effektivisert gjennom digitalisering og modernisering. Samtidig er det mye å gå på. Regelrådets rolle handler ikke om å fjerne regelverk, men å passe på at nytt og endret regelverk er laget på en måte som er hensiktsmessig for måloppnåelsen, og som ikke belaster næringslivet unødvendig.

Gjennom etablering av Regelrådet og eget sekretariat viser myndighetene at de tar næringslivet på alvor.

Det norske næringslivet er sammensatt av et stort antall små og mellomstore bedrifter, og Regelrådet er spesielt opptatt av å ivareta denne gruppens interesser i forenklingsarbeidet. Det er de minste bedriftene som relativt sett bruker mest ressurser på oppfølging av kravene som næringsreguleringer stiller, og det er derfor disse som vil ha størst nytte av forenklingperspektivet ivaretas når nye lover og forskrifter fremmes. Ifølge SSBs oversikt over virksomheter for 2016 har litt mindre enn 82 % av virksomhetene (utenom offentlig sektor) under fem ansatte, mens bare 2 % av virksomhetene har over 50 ansatte. Små og mellomstore bedrifter (SMB) bidrar til en betydelig andel av sysselsettingen og verdiskapningen i Norge, og Regelrådet er derfor spesielt interessert i at nytt og endret regelverk ivaretar denne gruppen av virksomheter.

Organisasjon

Regelrådet er formelt underlagt Nærings- og fiskeridepartementet, men har en politisk og faglig uavhengig stilling. Dette betyr at departementet ikke har instruksjonsrett overfor Regelrådets prioriteringer. Nærings- og fiskeridepartementet har

Regelrådet skal sørge for at nytt eller endret regelverk ikke påfører næringslivet unødvendige byrder.

ansett dette som en viktig forutsetning for at rådet skal behandle forslag med vesentlige konsekvenser på en forsvarlig måte.

Regelrådet uttaler seg bare om forslag som er ute på høring. Dette betyr at vi generelt ikke kommenterer saker som kommer fra statsbudsjettet, som skatte- og avgiftsforslag.

Et bredt sammensatt råd

Regelrådet består av et råd og et assisterende sekretariat. Rådet er sammensatt av personer med bred og relevant erfaring fra både næringsliv og akademisk.

Sandra Riise er leder av rådet. Riise er tidligere leder av Regnskap Norge og har flere tiår bak seg i regnskapsbransjen. Advokat Joar Grimsbu er nestleder. Øvrige rådsmedlemmer er professor Siri Pettersen Strandenes fra NHH i Bergen, og konserndirektør i Visma, Øystein Moan. Varasmedlemmer er professor Gry Agnete Alsos

fra Handelshøgskolen i Bodø, og rådmann Just Hjalmar Johansen. Rådet har en normal funksjonstid på fire år.

Til rådet er det tilknyttet et sekretariat med tverrfaglig bakgrunn, herunder økonomi, sosiologi og jus. Sekretariatet er ledet av PhD i samfunnsøkonomi Fredrik Hansen. Sekretariatet er lokalisert i Hønefoss.

Regelrådet står fritt til å prioritere hvilke saker rådet gir uttalelser i, forutsatt at det handler om næringslivet. Rådet har hittil uttalt seg i saker hvor de har vurdert at det kan være omfattende konsekvenser for næringslivet.

Departementer og andre forvaltningsorganer er pliktige til å sende høringsnotater som har relevans for næringslivet til Regelrådet.

Dagens utredningskultur

Regelrådet er en reaksjon på et konkret problem. I både internasjonale undersøkelser fra OECD og nasjonale rapporter fra Difi og Riksrevisjonen ligger Norge dårlig an når det kommer til utformingen av konsekvensutredninger og kvalitetssikring av disse. En konsekvensutredning er en kartlegging og vurdering av konsekvenser som forvaltningen må utføre for at forslag skal kunne sendes på høring, og skal hjelpe med å identifisere kostnad og nytte ved forslag til nytt eller endret regelverk.

I OECDs *Regulatory Policy Outlook 2015*, påpekes det at Norge ikke har noen organer som sikrer kvaliteten på statlig regelverk og driver tilsyn med regelproduksjonen. I OECDs rapport er det anbefalt at et slikt tilsyn opprettes.

Norge har derimot en stor fordel overfor andre land, ved at vi har klart definerte minstekrav for utredninger av statlige tiltak. Disse minstekravene er nedfelt i *Utredningsinstruksen*. Utredningsinstruksen har som formål å legge til rette for gode beslutningsgrunnlag, og fremlegger seks punkter som alle utredninger om statlige tiltak skal svare på. Disse spørsmålene angår blant annet identifisering av problemet som et foreslått tiltak skal svare på, og drøfting av både relevante tiltak og positive og negative virkninger. En utredning av disse spørsmålene er nødvendig for at høringsinstanser skal kunne gi konstruktive og informerte høringsvar til forvaltningen.

Til tross for de klare retningslinjene i Utredningsinstruksen, er det stort forbedringspotensial for etterlevelsen. Difi publiserte en rapport i 2012 om utredningsarbeidet i departementene. Kartleggingen viste at departementene er dårlige på å etterleve minstekravene til utredninger om statlige tiltak. Rapporten påpekte blant annet at de fleste proposisjonene har formuleringer som «ingen vesentlige konsekvenser», «ubetydelige konsekvenser, og «eller vanskelig å vurdere konsekvensene» angående økonomiske og administrative konsekvenser av forslag. Det ble også vist at forslag til tiltak i NOUer i liten grad er tallfestet, og at det sjelden forekom samfunnsøkonomiske analyser eller kost-/ nytteanalyser tilknyttet nye lovforslag. Videre påpekte Difi at utredningsutvalg sjelden fremlegger og drøfter alternative løsninger.

Riksrevisjonen publiserte i 2012–2013 resultatene fra en undersøkelse om offentlige tiltak utredes på en tilfredsstillende måte. I likhet med Difi fant Riksrevisjonen at konsekvenser av regelverk i for liten grad blir tallfestet og beskrevet, og at alternativer i liten grad blir synliggjort.

Svakt beslutningsgrunnlag

Det er mange årsaker til manglende etterlevelse av utredningsinstruksen. Det kan blant annet pekes på utviklingen i forholdet mellom politikk og fag, lite ressurser til utredningsarbeid, og manglende kontroll og sanksjoner.

Konsekvensene av mangelfull utredning av nye lover og forskrifter, blir et svakt beslutningsgrunnlag som kan gi utilsiktede konsekvenser for næringslivet, regelverk som legger unødvendige byrder på næringslivet og noen ganger et dårligere forhold mellom de som skal forvalte lovene, og de som påvirkes. Et svakt beslutningsgrunnlag kan dessuten resultere i lange beslutningsprosesser, usikkerhet og i noen tilfeller omkamper – alt dette er uheldig.

Regelrådets rolle er å minske disse problemene ved å identifisere mangelfulle utredninger tidlig i prosessen og gi konstruktive vurderinger om hvordan disse kan forbedres.

Den største utfordringen Regelrådet står overfor, er å få til en endring i utredningskulturen i departementene og direktoratene på en god og motiverende måte.

Hvordan jobber Regelrådet?

Regelrådets oppgave er å ta stilling til om konsekvensutredningene som forvaltningen legger frem i høringsrunden tilfredsstillende minstekravene for utredning av statlige tiltak, og om konsekvensene for næringslivet har blitt tilstrekkelig kartlagt. Utover dette kan Regelrådet også vurdere hvorvidt nytt eller endret regelverk er utformet slik at målene oppnås til en relativt sett lav kostnad for næringslivet.

Når forslag til lovendringer legges ut på høring, er departementene forpliktet til å sende de som er relevante for næringslivet til Regelrådet. Regelrådet møtes månedlig og skal fatte beslutninger om uttalelser så ofte som leder av Regelrådet finner det nødvendig.

Frist for Regelrådets uttalelse i en sak er halvparten av kunngjort høringsfrist, men minst tre uker. På denne måten kan høringsinstanser se Regelrådets vurdering av høringsforslaget, og bruke uttalelsen som en del av bakgrunnsstoffet for egne høringsvar. Slik skal Regelrådet bidra til en mer faktabasert diskusjon i høringsrundene, og at høringsinstanser har et godt grunnlag for å sende inn egne høringsvar.

Rådet er rådgivende, og har ingen vetorett overfor forvaltningen. Når rådet har fattet en beslutning, blir gjeldende departement/etat kontaktet med informasjon om Regelrådets vurderinger. Målet er å få en god dialog som kan resultere i best mulig beslutningsgrunnlag. Noen dager etter rådets uttalelse er kommunisert med forvaltning, blir den publisert på vår hjemmeside: www.regelradet.no.

Erfaringer så langt

Mellom juni og desember 2016 har Regelrådet vurdert 20 høringsnotater. Med bruk av vårt «trafikklyssystem», har vi vurdert at fem av forslagene er tilstrekkelig utredet («grønne»), åtte av utredningene har svakheter («gule»), og sju av forslagene er utilstrekkelig utredet («røde»).

Vi har hittil vurdert et bredt spenn med saker: blant annet forslag om lærlingplikt i offentlige anskaffelser, opprettelse av dagligvareportal, endringer i markedsføringsloven, og endringer i rammeverket for lakseoppdrett.

I våre vurderinger hittil har vi sett resultater som gjenspeiler funnene gjort i Difi og

TRAFIKKLYSSTEM: Regelrådet bruker et trafikklyssystem i sin vurdering av forslagene. Grønt gis når forslag anses tilstrekkelig utredet, gult gis der det er svakheter, mens rødt gis når forslag er utilstrekkelig utredet.

Riksrevisjonens rapporter om den generelle kvaliteten på utredninger i Norge. Vi har blant annet funnet at alternative tiltak ofte er dårlig beskrevet, og at kostnadene for næringslivet ikke er tilstrekkelig belyst. Videre er konkurranseeffekter og konsekvenser for små virksomheter sjeldent belyst, og virkningene av forslagene er ofte utilstrekkelig tallfestet.

Det er også flere positive trekk ved norske høringsnotater. I noen saker er konsekvenser for det berørte næringslivet godt utredet. I flere saker har forvaltningen også tatt sikte på forenklinger i høringsforslagene. Regelrådets erfaring er også at departementene er positive til dialog om høringsforslag og utredningsarbeid.

I tillegg til å lage uttalelser til spesifikke lovforslag, samler vi inn grunnleggende informasjon om alle høringsnotater som omhandler næringslivet, og ser om de har en grunnleggende diskusjon om viktige hensyn og minstekriterier for utredninger av statlige tiltak. De første resultatene fra denne undersøkelsen vil være tilgjengelig i

vår årsrapport for 2016, og vil gi et godt innsyn i hvordan utredningskulturen i det offentlige er i dag, og om forvaltningen tilstrekkelig ivaretar næringslivets rammer i regelproduksjonen.

Regelrådet i Europa

En overveldende del av nye lov- og forskriftsforslag i Norge kommer fra EU/EØS-området. I lys av dette jobber Regelrådet også internasjonalt, og deltar i det internasjonale nettverket RegWatch-Europe. RegWatchEurope, som er sammensatt av regelråd fra flere land, tar sikte på å støtte initiativer som ivaretar forenklingperspektivet på EU/EØS-nivået, og skal hindre at unødvendige byrder skal komme fra dårlig implementering av regelverk i medlemslandene. RegWatchEurope består i dag av lignende regelråd fra Nederland, Tyskland, Storbritannia, Sverige, Finland, Tsjekkia og siden 2016 også Norge.

Samspill med næringslivet

Regelrådet skal være en vaktbikkje som passer på at ingen unødvendige byrder blir plassert på næringslivet, og det er derfor viktig for oss å ha et godt forhold til næringslivet. Vi er avhengig av oppdatert kunnskap om hvor byrdene er størst, og hvor skoen trykker. I den anledning inviterer vi næringslivet til å ta kontakt og eventuelt tipse oss om kommende saker som kan ha stor betydning for det norske næringslivet.

De sakene som Regelrådet håndterer, er basert på hva som berører en stor del av næringslivet, og særskilt små og mellomstore bedrifter. I tillegg har vi sterkt fokus på saker som krever administrative ressurser eller belaster næringslivet på annen måte. Dette kan være innen byggesaksområdet, offentlige anskaffelser og saker vedrørende regnskap og innrapportering. Vi er dessuten svært opptatt av om digitalisering kan effektivisere, avlaste eller erstatte byrder. Våre uttalelser kan ha direkte nytte for næringslivet i høringsrundene, ved at det gir dem viktig bakgrunnsmateriale for egne høringsvar.

Regelrådet vil i tiden fremover etablere kontakt med viktige deler av næringslivet, og vi har som mål å etablere eller være til stede på møteplasser som kan bidra til at vårt mål nås. Selv om vi skal være uavhengig og selvstendig, er vi overbevist om at vi oppnår de beste resultatene ved et godt samspill mellom politisk styre, forvaltning og næringsliv.

Veien fremover

Vår ambisjon er å bidra til mer verdiskapning, gjennom å sørge for at næringslivets produktivitet og vekst ikke blir unødig hemmet. Vi skal vise til våre resultater i årsrapporten som kommer ut i februar 2017.

Fremover er Regelrådets ambisjon å følge regelverksutviklingen og gi veiledning i EU/EØS-saker når det blir etterlyst. Dette er et arbeid som vi tar sikte på å ta fatt på når etableringsfasen er over og nødvendige ressurser er på plass.